

Opettajien kulttuurikisa 2016
Novellikilpailu teemalla ”Kasvu”
III palkinnon saaja Anne Kaustio

Ratsupoliisi King

Sinä iltana, kun äiti muutti kaupunkiin poikaystävänsä luo, isä vei minut bingoon. Yläasteen tummakulmainen talonmies oli järjestänyt penkit ojennukseen niin kuin aina perjantaisin ja juhlasali oli täynnä väkeä, vaikka kylä oli pieni ja pienemmäksi kävi. Moni muutti sieltä isompiin kyliin työn, monipuolisemman viihteen ja mielenkiintoisempien ihmisten perässä.

Sinä iltana, kun äiti pakkasi tavaransa ja nousi uuden ystävänsä Ford Taunukseen, isä vapisi penkissään. Minä luulin että siksi, kun se pelasi ensimmäistä kertaa kymmentä bingovihkoa yhtä aikaa. Minä jännitin sen puolesta ja ihmettelin, että äidin lähtökö sen sai noin onnelle ahneeksi. Minulle isä osti yhden bingovihkon niin kuin aina ennenkin. Siitä päättelin, että minun elämäni ei äidin lähdön takia paljoa muuttuisi.

-Muistat sitten Teemu kahttoo ne numerot tarkasti, isä pukkasi, kun unohduin katselemaan arvontaa näyttämöllä hieman liian pitkään. Sinne oli raahattu jostain luokasta opettajanpöytä ja sen taakse kaksi liian pienissä puvuissa hikoilevaa isäntää. Ne vitsailivat keskenään ja pyörittivät arparumpua raivokkaasti. Eriväriset pallot sen sisällä rolisivat lupausta sähkövatkaimesta, kilosta kahvia, ilmaisista pelivihkoista ja karamellipusseista.

Minä en voittanut koskaan mitään, mutta joskus vieressä istuva tipautti syliini pussillisen kermatoffeita tai Fazerin Parhaita. Sellainen oli tapa: voittajan piti antaa karkkipussi kummallekin vieruskaverilleen.

Söin herkut äidin vaatekomerossa talvitakin takana. Käärepaperit salakuljetin housuntaskussa saunaan ja poltin ne uunin pesässä. Äiti oli hammashoitaja eikä hyväksynyt makeansyöntiä ollenkaan.

Mutta nyt kai se oli sallittua, niin kuin sekin, ettei vaihda alushousuja ja sukkia ihan joka päivä.

Äidin lähdettyä isälle jäi liikaa vapaa-aikaa. Aika, joka oli ennen kulunut äidin kanssa nahistellessa, vaati nyt täytettä. Ensin se korjasi lonksottavan ulkoportaan, vaihtoi vessan

rumat kaakelit ja tapetoi makuuhuoneen, eli teki juuri ne hommat joiden tekemättömyydestä äiti oli sille kuukausitolkulla nalkuttanut. Sitten se rupesi hakemaan joka lauantai kylän kaupasta korillisen keskiolutta ja istuttamaan minut keittiönpöydän ääreen katsomaan, kun se joi sen. Samalla se opetti minulle numeroita: yksi pullo, kaksi pulloa, kolme... kolmetoista... kaksikymmentäneljä.

Sitä mukaa, kun kori tyhjeni, isä selitti minulle yhteen- ja vähennyslaskua: $24-1=23$, $23+1=24$. Kertotaulun opin ennen kuin täytin viisi: $4 \times 6=24$ pulloa. Samalla kun pullo vaihtoivat paikkaa korista liinattomalle pöydälle, rakentelin mielessäni sääntöjä ja kaavoja, syitä ja seurauksia, johtopäätelmiä. Vuosia myöhemmin kuulin, että sellaista kutsutaan konstruktivismiksi. Oli mitä oli, mitäpä muutakaan olisin tehnyt? Ei ollut muuta paikkaa, enkä minä olisi muualla halunnut ollakaan kuin siinä, isän kaverina. Matematiikan perusteiden jälkeen isäni pääsi varsinaiseen asiaan. Se halusi perehdyttää minut laskutaidon lisäksi myös elämän muihin ilmiöihin ja lainalaisuuksiin. Se halusi minun kuuntelevan sen omaa elämäntarinaa, josta ymmärsin sen verran, että naisiin ei ole luottamista eikä kyllä paljon miehiinkään.

Välillä katselin kuvia Ratsupoliisi Kingistä, joka oli ainoa talosta löytyvä sarjakuva, hiirenkorville luettu mustavalkoinen muisto isän lapsuudesta. Kersantti Kingistä oli tullut suuri sankarini, jota ihailin melkein yhtä paljon kuin isää. Kun isä väsähti ja sammui, leikin ratsupoliisia ja vedin käteeni äidiltä jääneet keltaiset siivoushanskat. Ne olivat minulle niin isot, että ylsivät melkein kyynärpäihin saakka niinkuin pitikin. Kaivoin kaapista myös äidin sinne turhina jättämät siniset verryttelyhousut, joiden sivussa oli valkoinen raita. Kun jalkaan veti vielä mustat, nokialaiset kumisaappaat, saattoi verkkarit hyvinkin kuvitella ratsupoliisiin virkahousuiksi.

Harjoittelin peilin edessä viisasta, tuimaa ilmettä. Se oli vaikeaa, sillä minulla oli pottunenä niinkuin kaikilla muillakin sukuni miehillä, niin äiti oli sanonut monta kertaa. Oli helpompaa olla vakuuttavan näköinen, jos omisti miehekkään profiilin ja suoran nenän kuten ratsupoliisi King. Oli helpompaa ratkaista isoja ongelmia, jos omisti jyrkät leukaperät. Minun leuannipukallani ratkaistiin vain hyvin pieniä ongelmia.

Sitten eräänä lauuantaina, se oli alkukesää koska yökin oli valoisa, opin lukemaan. Näin se tapahtui: minut kiskaistiin pimeästä komerosta roinan seasta, villalta haisevan palttoon takaa keskelle siivottua, puhdasta huonetta, jonne paistoi aurinko. Kryptisistä kirjainmerkeistä muodostui ymmärrettäviä sanoja ja kaikki oli yhtäkkiä selkeää ja

kirkasta. Kun minulta pääsi hämmästynyt nauru, isä nosti päätä käsistään ja katsoi minuun verestävin, mitään ymmärtämättömin silmin.

-Mitä sie Teemu räävvyt? Päähän sattuu, se uikutti.

Kävelin pöydän toiselle puolelle isän viereen, rapistelin vanhaa sarjakuvaa ja luin:

-Katso King, onkohan tämä aito?

-Taivas, on se, tunnen tyyppin! Ananas!

-Ananas? Oikea kranaatti!

-Varo sokkaa! Ihka oikea se on.

Silloin isä ravisteli itsensä kaljapöhnästä hereille kuin märkä karhukoira turkkinsa. Se veti kiireesti pitkät housut jalkaan ja retuutti minut käsipuolesta hiljaisen, kesäyön kevyttä unta nukkuvan kylän läpi baarille, jossa vielä hetki valvottiin. Toisessa kädessä se roikotti sarjakuvalehteä.

-Hei apinat! isä huusi ovelta.

-Nyt huomio! Miun poika on nero!

Pöytien ääressä nuokkuvat muutamat miehet siirsivät sumeat katseensa meihin kuin raskaan kuorman. Seuraavan varttitunnin luin niille ääneen kanadalaisen lainvartijan seikkailuja sekä yleisön vaatimuksesta myös Sanomalehti Karjalaisen urheilusivuja, sillä joku epäili isän opettaneen minulle puhekuplien sisältöjä ulkoa.

Ihmetys viisivuotiaan lukutaidosta hälveni hiljalleen kuin nuotion viime haiku juhannusyöhön, muistona pian vain lievä savun haju vaatteissa. Miehet jatkoivat jorinaansa, jonka aiheista oli vaikea saada täysin selvää. Ellu pyyhki pöytiä sen näköisenä, että pistää kohta paikan kiinni. Se ei enää tarjoillut, vaikka ukot huitoivat kutsuvasti, suipisti vain suunsa tiukaksi rypyksi ja heilautti suurta tummaa päätänsä vasempaan, oikeaan. Mutta minulle se toi lautasella ison lämpimän korvapuustin ja lasillisen punaista limonadia.

-Ota Temppu jahvua, Ellu sanoi ja pyöräytti hiuksista. Sitten se mulkaisi isää ja katosi lasivitriinin taakse kassaa laskemaan.

-Se myi miulle tänään ihan kuivan eilisen karjalanpiirakan, Heiskanen jupisi, mutta niin hiljaa, ettei Ellu vain vahingossakaan kuullut.

Sen illan jälkeen oli selvää, että minusta tulisi lukumies. Isä raahasi minua baariin yhä useammin, mutta nyt se huolehti mukaan myös muovikassillisen luettavaa; sen verran, että se sai juotua pöydän täyteen tyhjiä laseja ja maailman parannettua toisten samanlaisten kanssa. Isä tuli mukaan kirjastoon, vaikka arasteli kirjastonhoitajaa. Sillä oli tekoriipset ja mustiksi maalatut luomet ja valtava, musta hiuspehko. Se oli muualta muuttanut eikä se arastellut ketään eikä mitään vaan käyttäytyi kuin itsetietoinen haltijatar taikavaltakunnassaan. Sillä oli kirjaston kirjoissa kaikki maailman tarinat hallussaan eikä mitään anteeksipyödeltävää.

Minä nököitin isän vieressä oluesta tahmaisen pöydän ääressä ja luin Vaahteranmäen Eemeliä, Mustanaamiota, Viisikkoja, Hassuja Hurjia Hirviöitä ja Seuraa. Raamatun Ellu nappasi pois, kun huomasi minun lehteilevän sen ohuita silkkisiä sivuja kömpelöillä pikkupojan sormillani.

-Vihkiraamattuus lapsella luetat kelmi, se paheksui ja napautti isää kirjalla päähän.

-Jos se tuolle aukenis paremmin, yritti isä alistuneesti, mutta Ellu vain tuhahteli. Ellu oli perusdemari ja perusdemari suhtautui Raamattuun kuin vävy tiukka anoppiin: sieti hiljaa tarpeen tullen, mutta ei varmasti kutsunut oma-aloitteisesti kylään.

Eräässä hienossa taidekirjassa oli kuva meidän kylän baarista. Maalauksen nimi oli Symposion ja siinä kuvattu pöytä samanlainen neliskanttinen kuin Ellun baarin pöydät, paitsi että sille oli levitetty sileä, valkoinen liina. Pöydällä olevat pullot olivat värikkäitä ja koristeellisia eikä niissä ollut olutta vaan ehkä jotain hienompaa, pienissä pikareissa kimmelsi rubiininpunainen juoma.

Etuoikealle oli maalattu Veikko, ihan jurrissa, silmät päässä seisoen, rasvainen tukka pystyssä, keski- ja etusormen välissä sojotti Nortti. Veikon vieressä könötti Raimo, jonka toinen kyynärpää nojasi pöytään, toinen raapi päästä uutta ajatusta tai täitä. Keskellä pöytää makasi isä, se oli sammunut, ja vieressä seisova Heiskanen yritti saada sitä hereille ennen kuin Ellu huomaa.

Miten kummassa maalari, joku Akseli Gallen-Kallela, oli voinut tietää miltä Ellun baarissa näyttää? Ja miksi se oli maalannut miehet hienoissa pyhäpuvuissa liiveineen, rusetteineen ja kovitettuihin kauluksineen? Täällä miehet pukeutuivat aina kuluneisiin farkkuihin ja kauhtuneisiin t-paitoihin. Entä olikohan sielläkin seinän vieressä joku pieni poika lukemassa?

Olin aina luullut, että asiat kotona olivat hyvin, ja ehkä ne olivatkin, mutta sitten äiti tapasi Jarkon. Se oli isän ikäinen ja vähän samannäköinenkin, mutta isää paljon pitempi. Äiti alkoi käyttää korkeakorkoisia kenkiä ja niitä olikin ilmestynyt taloon jo jonkin aikaa. Jokaisen kaupunkireissun jälkeen niitä oli yksi pari lisää. Huomasin, koska leikin usein, ilman lupaa tietysti, äidin vaatekomerossa piilosta tai vakoojaa tai imeskelin siellä bingosta saamiani karkkeja. Senkö takia se rupesi Jarkon kanssa olemaan, että voisi käyttää korkeita korkoja? Kaappileikit oli pakko lopettaa, koska koko lattia alkoi olla remmien, kiiltohanan ja piikkikorkojen peitossa.

Äiti otti minut aina mukaan shoppailukierroksilleen. Se nousi kaupunkiin kulkevaan linja-autoon ylväänä kuin vastakruunattu kuningatar ja huikkasi kuljettajalle voitonriemuisella äänellä:

-Yksi aikuinen ja yksi lapsi! Sitten se kopisteli takapenkille helpottuneena kuin olisi juuri astunut vankilasta vapauteen tai noussut pintaan pitkän sukelluksen jälkeen. Kun isä sanoi, että voisihan se poika lauantaipäivänä hänenkin kanssaan olla, tuhahti.

-Vien pois jaloista, jos tulis täällä vaikka joku homma hoidettua.

Se halusi kaupungin isoimpaan tavarataloon, yläkertaan miestenvaateosastolle ”isällesukkia ja kalsareita ostamaan”. Hissin vieressä oli metallinen laukkaavan hevosen näköinen laite, jonka päälle äiti minut tumppasi kuin pahanmakuisen savukkeen. Kun laitteeseen pisti sopivan kolikon, ratsu hyppäsi rytmikkääseen, kolisevaan laukkaan. Äiti hävisi omille teilleen, mutta minä en hätäntynyt: suu auki nelistävä iloinen, kermanvärinen ystäväni vei minut ihmeellisiin ratsupoliisiseikkailuihin Kanadan erämaihin vääryyksiä oikaisemaan ja ihmisiä pelastamaan. Siellä olin tärkeä ja pääsin pois kireän ja poissaolevan äitini käsipuolesta.

Äitikin virkistyi miestenvaateosaston siististi viikattujen hyllyjen välissä. Siellä se Jarkko oli töissä, pujotteli äidin perässä rekkien lomassa kuurupiilosilla, ja äitiä nauratti. Hetken päästä se maksoi ostoksensa ja pyysi vaihtorahat kolikoina. Sitten se tuli hevoseni viereen ja antoi kaikki kolikot minulle.

-Mie käyn vielä tuolla naisten puolella, se huikkasi hieman hengästyneenä ja katosi liukuportaisiin Jarkko perässään. Saisin ratsastaa Kanadan vuorilla ja havumetsissä vielä ainakin tunnin.

Kun hevoselle oli jonoa, kiertelin hajamielisesti osastolla. Alennusrekissä oli kirkkaanpunaisia klubitakkeja, aivan samannäköisiä kuin ratsupoliisi Kingillä. Äiti ja Jarkko, osaston esimies, olivat taas niin keskittyneitä isän sukka- ja alushousuvalintoihin, että kumpikaan ei huomannut, kun otin tangolta yhden. Se oli minulle iso kuin viitta, mutta se päälläni näytin sovituskopin peilistä melkein idoliltani. Hattuhyllystä ujutin päähäni herrain lierihatun ja hetken kuluttua, kourallinen kolikoita valuuttanani, kirmaisin taas uskollisella ratsullani kohti uusia sankaritekoja.

Outoa oli vain, että vaikka äiti melkein joka viikko kantoi pussukassa kotiin mustilla hevosilla merkittyjä alushousuja ja kangaspalasta tappelevilla terriereillä koristeltuja sukkaa, oli isällä jalassa aina vaan niitä vanhoja risoja.

Kaipasin äitiä aluksi, mutta en sillä lailla kuin ehkä luulisi. En kaivannut äidin suukkoja enkä silityksiä, koska ei meillä ollut sellaiseen totuttu muutenkaan. Minulla ei ollut ikävä äidin ruokia, sillä se ei tykännyt keittiöhommista ja isä meillä useimmiten sapuskat laitto. Rasvaista, kärjistettyä ja suolaista, varmasti epäterveellistä, mutta hyvän makuista. Äiti nyrpisteli mutta ei sanonut mitään, koska tiesi muuten joutuvansa itse hommiin. Äiti piti kodin puhtaana ja kauniina ja liikuskellessaan huoneissa pölyhuisku sormissaan se olikin parhaimmillaan, virkeä ja vikkellä kuin Spick&Span -keiju. Minä olin pöytäliina, jota se ohi kulkiessaan suoristeli ja asetteli, ja siitä opin, että äidin mielestä olin aina jotenkin vinossa tai ainakin väärässä paikassa.

Mutta kun isä kaatoi itselleen aamukahvia tärisevin käsin niin että sitä läikkyi sekä lautaselle että pöydälle, muistin aina, miten kauniisti äiti pannua kallisti. Sen siro ranne taipui kupin yllä kuin tummalla lammella mietteliäänä uiskentelevan kyhmyjoutsenen kaula.

Äiti ei ollut koskaan halunnut järjestää minulle syntymäpäiväjuhlia, koska lastenkutsuista syntyi liikaa sotkua.

-Vaan nytpä piettään, uhosi isä, kun kuudes merkkipäiväni lähestyi.

Juhliin kutsuttiin kaikki samanikäiset kylän pojat, mutta paikalle saapui vai kolme, kaikki isän työkavereiden lapsia. Kakkupöydässä ne luimistelivat hiljaisina liian pitkien otsahiustensa lomasta, ne oli selvästi pakotettu tulemaan, eivätkä viipyneet kauan. Kun vaisut vieraat olivat lähteneet ja isä raivasi pöytää, se huomasi, että pojat olivat työntäneet purkkamällinsä valkoisen pellavaliinan alle kakunsyönnin ajaksi ja unohtaneet sinne.

Äiti ei ollut huolinut hienoa liinaa itselleen, koska se oli häälahja nyt jo edesmenneeltä anopilta, jota äiti ei ollut voinut sietää. Mutta äiti olisi tiennyt, miten sellaiset tahrat poistetaan. Isä ei, joten se vain myyttäsi kalliin liinan kasaan ja heitti roskikseen.

Veikko, isän kaljakaveri, oli erään paikallisen sosiaalityöntekijän mies ja se sai jotenkin selville, että meille tuloa oltiin suunnittelemassa.

-Nyt kannattaa pistää paikat tip top, se vinkkasi humalaisen tomerana.

Vielä samana iltana isä keräsi kaljapullot yhteen ja tölkit toiseen jätessäkkiin ja piilotti ne ulkovarastoon. Sitten se tiskasi tiskipöydälle maatuneet astiaröykkiöt ja vei roskat ulos, imuroi, pyyhki pölyt ja pesi vielä ikkunatkin. Äiti oli ollut siivoushullu, joten kaapista kyllä löytyi kaikki mahdolliset aineet ja välineet talon desinfiomiseksi elämän jäljistä. Lopuksi se teki litran pullataikinan.

Siinä ne tädit sitten eräänä tiistai-iltana istuivat sohvannurkalla hämmästyneinä, katselivat siistiä kotia ja kammattua poikaa silmät pyöreinä ja työntelivät hiljaiset suunsa täyteen tuoretta pullaa.

Pienellä paikkakunnalla elämä tulee silmille eikä piileskele siistien kerrostalo-osakkeiden kuorissa, olevinaan turvassa. Pulla baarissa, se oli sen ajan sosiaalityötä, ja se riitti minulle. Isä kuljetti minua porukoissaan epämääräisinä vuorokaudenaikoina, koska minä olin sen aarre, ja ilman aarrettaan se ei lähtenyt minnekään. Äidille olin ollut pallo jalassa tai alibi, mutta isä roikotti minua ylpeänä mukanaan kuin mustalaisnainen korvakorujaan. Pienessä kylässä ei katsota ohi eikä kieroon vaan suoraan ja pitkään, ja sillä tavalla alkoivat kunnan ihmiset, parempi väki, katsoa isää. Ne, joilla oli vastamaalatut talot ja melkein uudet autot, jättivät isän kaupassa tervehtimättä ja kuulumiset kyselemättä. Isä ei ehkä edes tajunnut muutosta kyläläisten käyttäytymisessä, mutta minä tajusin. Eivätkä ne jutelleet enää minullekaan, aikuiset, hienommat ihmiset, vaan kiersivät meidät kuin kaupan käytävälle unohtuneet pilaantuneet elintarvikkeet.

Bingo oli alkamassa ja väki valui alakerran aulaan, jossa urheiluseuran naisjaosto piti puffettia. Isä siirtyi jonon jatkoksi, mutta minun piti ensin päästä vessaan. Istuin pöntöllä isolla asialla, kun oven läpi alkoi kuulua vuoroaan odottelevien tai lähistöllä muuten vain seisoskelevien puhetta.

-Näit sie sen Reinon? joku nainen sipisi tuttavalleen.

-Kännissä pingossa ja vielä lapsen kanssa!

-Eivät ole täkäläisiä, totesi tuttava varmasti ja painokkaasti kuin yleispätevän selityksen kaikkiin maailman outouksiin. Taustalta kuului hyväksyvää muminaa.

-Vaimosakkii lähti, no sen nyt saatto arvata...

-...mistä lie sehii hienohelma liehuke tänne ilimestynä?

-...mistä?...ai Sippoosta? No sehä o melekkein sama ku Helsinki.

-Ja senhän tietää!

Äänet vaimenivat.

-...ei nää muualta muuttanneet oikein taho soppeuttuu tähän meiän kulttuurriin...

Bingoisäntä kuulutti kierroksen viimeisen numeron.

-Täällä!

Isä huitoi vauhdikkaasti oikean rivin merkiksi ja kolisteli tukka pörrössä, posket innosta ja oluesta punottaen lavalle palkintoa hakemaan. Numerot tarkistettiin, sitten lavalla alkoi kiihkeä neuvottelu ja hälinä. Rivi oli väärin ja ne selittivät sitä siellä isälle, elehtivät kuin vähäjärkiselle ja osoittelivat bingovihkoa paksuilla maamiehen etusormillaan naamat liian tiukan kauluksen yläpuolella punottaen. Yleisön joukosta kuului lyhyitä naurun tyrskähdyksiä ja huutelua, josta kaikki ei ollut hyväntahtoista.

-Juot Reino tauolla vahvat kahvit, niin näkyy nuo numerottii paremmin! loilotti kammenpyörittäjä, iski isälle Costa Rica –paketin käteen ja saatteli portaita alas takaisin yleisön joukkoon.

-Mittees tuota tiet, jos voitat piäpalakinnon, virnuili vieruskaveri isälle, joka oli hiljaisena asettunut paikoilleen. Isä ei vastannut. Se oli saanut taas yhden kolhun lisää, kuin pahvista rakennettu lattia.

Ja sillä, juuri sillä hetkellä päätin, että vielä minä sille porukalle näytän. Kovetan mieleni lujaksi kuin vaahtera, jota kasvaa ratsupoliisiseikkailujen tapahtumapaikoilla ja joka on niin kovaa, että maailman hienoimpiin rakennuksiin laitetaan siitä lattiat.

-Muutan Kanadaan ja ostan koko kylän, piipitin kiihtyneen viisivuotiaan äänellä, mutta onnenpyörä kävi jo eikä kukaan minua kolinalta kuullut.

Myöhemmin, kun menestystäni koulussa ja sitten työelämässä ihailtiin, päiviteltiin ja kadehdittiin –ne esiintyivät aina yhdessä- mietittiin siihen myös syitä. Kun ylioppilasjuhliessani oli päästy pikkuleivistä täytekakkuun – isä oli etsinyt ohjeet keittokirjasta ja leiponut itse kaiken - alkoi joku paikalle silkasta uteliaisuudesta saapunut puolittu siunailla peruskoulun suomia tasavertaisia mahdollisuuksia koko ikäluokalle.

Joku toinen muisti kehaista hyviä opettajia, koska pari vanhaa kansankynttilääkin oli ilmestynyt paikalle. Sekin äikänmaikka, Pirre, joka oli yhdeksännen luokan keväällä lukenut aineeni muille ääneen.

-Tämä on loistava aine, oli Pirre sanonut, aivan poikkeuksellinen. Sitten se oli muuttunut vaikean näköiseksi ja nielaissut.

-Se on jopa niin loistava, että... Pakko on Teemu nyt kysyä, että onhan se varmasti sinun itsesi kirjoittama?

Edellisenä päivänä se oli ”joutunut huomauttamaan” vaatteiden säännöllisestä pesusta ja deodorantin käytöstä, joten ei ihme, että kontrasti oli lehtorin mielestä hämmentävä.

Hyvämaineista lukiotakin ehti joku kakunsantsaaja mainostaa vielä peruskoulua käyvälle naapurin tytölle.

Vain isä oli hiljaa. Vain isä tiesi, miten minusta tuli lukumies.

Minä hymyilin kaunista hymyäni, josta olin kylällä kuuluisa, mutta hiljaa mielessäni ajattelin, että kissan paskat. Itse tiesin täsmälleen, miksi keskiarvoni oli ollut koko kouluajan vähintään kaksi numeroa parempi kuin kylän muiden poikien.

Sillä aikaa, kun kaverini yläasteella keskittyivät murrosikänsä kovaääniseen oireiluun, minä opettelin ulkoa kaikki kaavat, joilla olisin pääsevä kauas sieltä, minne he huolettomuuttaan jäisivät loppuiäkseen. Minulla ei ollut varaa murrosikään, koska joka kerran, kun teki mieli heittää lössiksi ja jättää epäsäännölliset verbit lukematta tai vektoriyhtälöt kertaamatta, nousi mieleeni se viisivuotiaana sydämeni särkenyt ilme isän kasvoilla, kun se laskeutui bingosalin lavalta huteria portaita halpaa kahvipakettia rintaansa vasten painaen.

Äitikin oli ilmestynyt koululle lakkiaisiin hienostelevaan, mutta kotiin asti kahveille se ei uskaltanut tulla. Olin jostain lukenut, että jääkarhut eivät syö pingviinejä, koska lajit asuvat maapallon vastakkaisilla puolilla eivätkä siksi koskaan kohta toisiaan. Isä ei ollut väkivaltainen, mutta äiti pelasi varman päälle. Se oli siis ehkä sittenkin selailut muutakin kuin naistenlehtiä.

Ennen juhannusta postiluukusta kolahti paksu kirjekuori, johon liimatuissa postimerkeissä oli kuningatar Elizabethin siluettikuvia. Minut oli hyväksytty Ontarion yliopistoon opiskelemaan tuotantotaloutta teknis-taloudelliseen tiedekuntaan.

-Onnitteluni, kersantti King, isä onnitteli ja, näinkö oikein, pyyhkäisi silmäkulmaansa ruutupaidan hihaan.

Sen jälkeen asiat etenivät nopeasti.

Isä myi talon, talletti rahat minun tililleni ja maksoi lahjaverot puolestani. Itse se muutti Pontikkapeltoon Veikon kämppäkaveriksi vuokrataksioon. Pontikkapelto oli kyläläisten vuokratavaloalueelle antama lisänimi, johon oli syynsä. Otin täydet opintolainat, olin kesän isän kaverina sahalla töissä ilman vapaapäiviä ja sain pienen stipendin paikalliselta pankilta. Pankinjohtaja piti minusta, koska olin kuulema kylän ainoa poika, joka tervehti vastaan tullessa.

Ei niistä Kanadan vuosista sen enempää, hyviä vuosia olivat. Menestyin opinnoissa, sain täysstipendin ja valmistuin aikataulussa. Kotiuduin uuteen maahan, opiskelukaupunkiin ja Kanadan erämaihin, ja löytyi vaimokin, joka oli vähän äidin näköinen, mutta täysin eri luontoinen. Menestyin työelämässä, perustin perheen ja yrityksen, rikastuin. Myin firman hyvään aikaan ja rikastuin lisää. Halusin ostaa isälleni uuden talon, mutta se ei huolinut sitä, kysyi:

-Mitä mie siellä? Tyhjässä talossa?

Se viihtyi paremmin kaverinsa kanssa tutussa tupakanhajuisessa luolassa korttia pelaamassa.

Olkoon siis niin.

Kanadaan muuton jälkeen kävin kotikylällä vain isää tervehtimässä, mutta paikkakunnan uutisia seurasin tarkkaan. Paikallislehdet tulivat Ontarioon pulleissa, pehmeässä kuorissa, kunnes nettilehti alkoi ilmestyä. Selasin uutiset läpi kiireimpinäkin aikoina. Kuntaliitoksia, kesätapahtumia, hirvikolareita. Nimettömänä huutelua yleisönosastossa, jossa toistuivat samat aiheet vuodesta toiseen. Talvella syyteltiin aurasfirmoja kartellista, kesällä vaadittiin opettajien kesälomien lyhentämistä. Rattijuoppoja. Ilosaarirock.

Kotikylänikin pääsi välillä otsikoihin: kolmelta kyläkoululta oli löytynyt hometta. Ne olivat jo käyttökiellossa ja lakkautuslistalla, purkufirmat kilpailutettu. Yläkoulu siirrettäisiin kuuhtuvalta kirkonkylältä lähemmäksi uutta keskustaa ja vanha jäisi tyhjilleen. Lehden tekstiviestipalstalla kävi jo sensuroimaton sanasota koulurakennuksen kohtalosta.

Kaupat syntyivät nopeasti. Melkein kuulin pidätetyn helpotuksen huokauksen langan toisesta päästä, kun turhasta, käytöstä poistuvasta koulurakennuksesta päästiin eroon ennen kuin sen kohtaloa oli kunnolla ehditty edes miettiä. Kaiken hyvän lisäksi ostaja tarjosi siitä kelpollisen korvauksen.

-Bingo! kuului taustalta. Virastolla juotaisiin iltapäivällä täytekakkukahvit.

Seuraavalla viikolla lensin Suomeen ja kävin paikallisen lakimieheni kanssa allekirjoittamassa tarvittavat paperit, tekemässä tilisiirrot ja kättelemässä kiinteistöä hallinnoivia virkamiehiä paikan päällä. Koulun tyhjäät käytävät kaikuivat ilahtuneina, kun saivat vielä jotain kaiuteltavaa.

-Että vanha tuttu koulu, jutteli kiinteistöpäällikkö. Nyökkäsin.

-Tuttu paikka.

-Tuttu minullekin, myötäili päällikkö, tuossa aina salissa lentopalloa ruokavälitunnilla pelailtiin.

-Ja bingoa joskus iltaisin, muisteli rakennustarkastaja.

Illalla ihailin tuttua jokimaisemaa hotellin ikkunan ääressä ja täytin netissä Suomen Punaisen Ristin tilatarjouslomakkeen. Tarjosin juuri ostamaani vanhaa yläkoulua vastaanottokeskukseksi. Kirjoitin lisätietoihin: Voidaan ottaa käyttöön välittömästi, rajoittamattomaksi ajaksi ja ilman vuokraa. Sopimuksen ehdot liitteenä, sisältävät mm. velvoitteen järjestää vastaanottokeskuksen asukkaille ja ulkopuolisille (so. kyläläisille) yhteisen bingoillan joka perjantai. Kaikista ylimääräisistä kuluista vastaa allekirjoittanut.

Pidin huolta siitä, että lahjoittamani pääpalkinnot olivat sellaisia, etteivät kyläläiset malttaisi olla tulematta arvontoihin: ulkomaanmatkoja, autoja, lippuja jääkiekon maailmanmestaruuskisoihin, kausikortteja raveihin. Kammenpyörittäjiksi valitsin vikkeliä maahanmuuttajanuorukaisia, jotka saivat tehtävässään hyvää harjoitusta suomalaisten numeroiden ääntämisestä. Puffetin ottivat vastuulleen paikalliset Martat, jotka valitsivat joka viikko muutaman apulaisen tulokkaiden joukosta. Lopuksi asennutin juhlasalin lavan viereen hissini, jonka avulla huonokuntoiset vanhuksetkin pääsivät hakemaan palkintonsa itse.

Varmistin myös, että kaikki tiesivät, kuka palkinnot lahjoitti. Jos tulini itse paikalle isän viereen arvontaa seuraamaan, katselivat paikalliset minua avoimen uteliaasti tai sitten niin

kuin taskussani olisi ollut kranaatti, ananas, jonka sokka on vedetty irti. Mutta ei, sankarini tavoin minäkin saavuin paikalle vain hyvät mielessä, vääryyksiä oikaisemaan ja ihmisiä pelastamaan.

Ja kun vanha isäni konkkaisi lavalle tuskallisen hitaasti rollaattoriinsa nojaten, kaihin puoliksi sokeuttamana ja vanhalle viinalle lemahtaen, ei yksikään entisistä naureskelijoista tai heidän jälkeläisistään päästäisi ääntäkään, ei edes pientä kärsimätöntä huokausta.
